

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A Magyar Helsinki Bizottság véleménye az egyes büntető tárgyú igazságügyi miniszteri rendeletek módosításáról szóló tervezet kapcsán

2012. július 30.

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium rendelettervezete¹ szerint „[a] tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalok az 1. számú melléklet 4. pontjában szereplő terméket nem tarthat magánál.” A hivatkozott rendelet 1. számú melléklet 4. pontjában szereplő termék: dohányárúk (cigaretta, dohány, öngyújtó, gyufa, stb.)

A rendelettervezet indokolása a következőket tartalmazza: „A tervezet 1. § (2) bekezdése a fiatalok egészségének fokozott védelme érdekében az általánostól eltérő csomagküldési szabályt ír elő a tizenhatodik életévüket be nem töltött fiatalok vonatkozásában. Dohányterméket a fiatalok a büntetés-végrehajtási intézetben a fogyasztóvédelemről szóló 1997. CLV. törvény rendelkezéseinek megfelelően eddig sem vásárolhattak. Az új szabályozás értelmében a tizenhatodik életévüket be nem töltött fiatalok fogvatartottak dohányterméket már nem is birtokolhatnak, és ebből következően csomagban sem kaphatnak.”

Észrevételek

Maga a szabályozás mögött meghúzódó indok – azaz a fiatalok egészségének védelme – vitán felül helyes, de a véleményezett tervezet alkotmányos és gyakorlati aggályokat vet fel.

1. Diszkriminatív szabályozás

1.1. Fogvatartott fiatalok és nem fogvatartott fiatalok közötti diszkrimináció

A szabályozás által érintett csoport a bv. intézetekben fogvatartott 16. életévüket be nem töltött fiatalok fogvatartottak. A velük összehasonlítható helyzetben lévő másik csoport a letöltendő szabadságvesztés büntetés hatálya alatt nem álló 16. életévüket be nem töltött fiatalok.

A szabályozás az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése szerinti egészséghez való jog intézményvédelmi oldalából az államra háruló kötelezettség teljesítése körébe esik. Az államnak megfelelő jogi környezetet kell teremteni ahhoz, hogy ezen jog minél teljesebben érvényesülhessen. Ennek érdekében korlátozhatja a személyek önrendelkezési jogát, sőt a személyek között különbséget is tehet, ha azt megfelelő súlyú alkotmányos jog vagy cél indokolja. Ezért nem alkotmányellenes a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 16/A. § (3) bekezdésének azon rendelkezése, amely megtiltja a fiatalok részére történő dohánytermékek árusítását. Ezen törvényi rendelkezés vonatkozik mindkét hivatkozott csoportra. A rendelettervezet rendelkezése viszont a dohánytermékek birtoklásának tilalmát csak a 16 év alatti fogvatartott fiatalok esetében szabályozza. (Önmagában ez a szabály persze csak akkor diszkriminatív, ha nincs olyan más jogszabály, amely ezt a nem fogvatartott 16 év alatti fiatalokra is bevezeti.)

¹http://www.kormany.hu/download/2/20/a0000/egyes_b%C3%BCntet%C5%91_t%C3%A1rgy%C3%BA20120723_honlapra.pdf#!DocumentBrowse

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

A két csoport közötti különbségtétel lehet alkotmányos, ha megfelelő indoka van. A fiatalkorúak egészségének védelme, mint egyébként releváns alkotmányos indok azonban mindkét csoportra nézve egyenlően kell, hogy érvényesüljön. **Nem világos, hogy a nem fogvatartottakhoz képest mi indokolja a fogvatartott fiatalok nagyobb védelmét, másik oldalról pedig a fogvatartott fiatalok önrendelkezési jogának lényegesen nagyobb mértékű korlátozását.**

1.2. Fogvatartottak közötti, életkoron alapuló diszkrimináció

A IM rendelet-tervezet hivatkozott rendelkezése csak a 16. életévüket még be nem töltött fiatalkorú fogvatartottakra nézve tiltja a dohánytermékek birtoklását. A Ptk. szerint minden 14. életévét már betöltött fiatalkorú személy korlátozottan cselekvőképes és a polgári jog ezen belül életkor szerint nem differenciál a cselekvőképesség vonatkozásában. Ettől függetlenül természetesen különbséget lehet tenni a korlátozottan cselekvőképes fiatalkorúak között a birtoklási joguk terjedelmét tekintve, ha annak megfelelő súlyú alkotmányos indoka van. Erre azonban a jogszabálytervezet indokolása nem tér ki, **és nincs kellő súlyú alkotmányos indok arra, hogy miért kellene a korlátozottan cselekvőképes fiatalkorúak birtoklási joga között az életkoruk alapján különbséget tenni. A különbségtétel ezért diszkriminatív, továbbá az 16. életév meghatározása, mint a különbségtétel alapja, önkényes.**

2. Egyéb esetleges alkotmányos aggályok

A szülők alkotmányos joga, hogy a megválasszák a gyermeküknek adandó nevelést. Az, hogy a szülő engedélyezi-e gyermeke számára a dohánytermékek fogyasztását olyan kérdés, amely családon belüli döntést igényel, a nem fogvatartott fiatalkorúak esetén vélhetően éppen ezért csak a dohánytermék vásárlása, és nem birtoklása vagy fogyasztása tilos. **Az egészségvédelmi kötelezettséggel arányos korlátnak tűnik a vásárlás megtiltása, mert ezzel elnehezíti az állam az egészségre káros dohánytermékek fogyasztását, de nem tiltja meg, amit egy olyan személy esetében alkotmányosan nem is tehetne meg, aki egyébként a polgári jog szabályai szerint már korlátozottan cselekvőképes, és cselekedeteinek következményeiért büntetőjogi felelősséggel is tartozik.**

3. Gyakorlati problémák

Feltéve, hogy a szabályozás sikeres lesz és a 16. életévüket be nem töltött fiatalkorúak nem fogyasztanak dohánytermékeket, innentől kezdve alappal hivatkozhatnak az egészséghez való joguk megsértésére. **Következésképpen a dohányzó és a nem dohányzó fogvatartottakat el kell különíteni, méghozzá akként, hogy a nem dohányzók egészsége ténylegesen ne károsodjon.** Bár a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 39. § (1) bekezdése szerint a nem dohányzó és a dohányzó fogvatartottakat jelenleg is el kell különíteni egymástól, a jogszabálytervezet hatályba lépését követően **a gyakorlatban ez a szabály a 16. életévüket be nem töltött fiatalkorú és a többi fiatalkorú fogvatartott elkülönítését jelentené. Ennek kivitelezése azonban a bv. intézetek telítettségére tekintettel szinte lehetetlennek mutatkozik.** Tekintettel a büntetés-végrehajtási intézetek átlagos túltelítettségére ez meglehetősen irreális célnak tűnik, a Magyar Helsinki Bizottság találkozott olyan helyzettel már évekkel ezelőtt Pécsen, hogy a fiatalkorúak felnőtté váló elkülönítése sem volt megoldható a 200% körüli zsúfoltság miatt, így világos, hogy a fiatalkorúak egymástól történő elkülönítése jó eséllyel megoldhatatlan lesz. Ha így alakul, akkor rengeteg polgári pernek néz elébe a büntetés-végrehajtás, illetve a fiatalkorúak esetében ellenőrizhetetlen megalapozottságú fegyelmi eljárások tömegével is számolni kell, mert ha ugyanabban a zárkában valaki tarthat magánál dohányárut, mások pedig nem, akkor a 16 év alattiakkal szemben rendkívül könnyű fegyelmi eljárás alapjául szolgáló helyzetet teremteni, pl. az ágya alatt vagy a zsebében dohányárut elhelyezni.